

TRAJNOSTNI RAZVOJ IN ZMANJŠEVANJE NEENAKOSTI DOSTOPA DO KIBERNETSKEGA PROSTORA V SLOVENIJI: UPORABNIKI NA PODEŽELJU IN MESTIH

IGOR BERNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.bernik@um.si

Sinopsis Dostop do kibernetnega prostora in posledično dostop do najrazličnejših storitev interneta sta postala stalnica v praktično vseh okoljih. Obstaja pa razlika v dostopnosti in širini pasovnega dostopa (hitrosti interneta) med mestnimi in podeželskimi področji. Tako imamo primere, ko imajo podeželska okolja popolnoma novo infrastrukturo z velikimi hitrostmi prenosa podatkov, v mestnih okoljih pa zastarelo infrastrukturo in počasen prenos podatkov. In obratno. Obenem imamo še vedno področja, kjer je dostopnost do kibernetnega prostora zelo omejena ali pa je ni. Omenjeno deli uporabnike na bolj in manj privilegirane, obenem pa predstavlja varnostno grožnjo uporabnikom z vidika razpoložljivosti, vključevanja in izmenjevanja podatkov ter povezovanja, rabe storitev in dostopnosti do informacij. Prispevek prikazuje razlike in vključenost podeželskih in mestnih okolij v kibernetni prostor, dostope do informacij in storitev ter grožnje uporabnikom z različnih geografskih področij pri dostopu do kibernetnega prostora. Prispevek z vidika dostopa do kibernetnega prostora naslavlja tudi različna področja ciljev trajnostnega razvoja, ki jih kot prioritete postavlja Organizacija združenih narodov v okviru trajnostnega, skladno z Agendo 2030 (United Nations, n. d.).

Ključne besede:

trajnostni razvoj,
kibernetni
prostor,
grožnje,
uporabniki,
Slovenija,
podeželje,
mesta

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND REDUCTION OF INEQUALITY OF ACCESS TO CYBERSPACE IN SLOVENIA: USERS IN RURAL AND URBAN AREAS

IGOR BERNIK

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
igor.bernik@um.si

Abstract Access to cyberspace and, consequently, access to a wide variety of Internet services have become a constant in practically all environments. However, there is a difference in accessibility and bandwidth (Internet speed) between urban and rural areas. We have cases where rural environments have a brand-new infrastructure with high data transfer speeds, while urban environments have outdated infrastructure and slow data transfer – and vice versa. At the same time, we still have areas where access to cyberspace is very limited or non-existent. The aforementioned differences divide users into more and less privileged, and at the same time, represent a security threat to users, both from the point of view of integration and exchange of data as well as connection, use of services and accessibility to information. The paper shows the fundamental differences and inclusion of rural and urban environments in cyberspace, access to information and services, and threats to users from different areas when accessing cyberspace. As follows from the summary, the contribution will address various areas of sustainable development goals, which are set as priorities by the UN organization within the framework of sustainability by Agenda 2030 (United Nations, n. d.).

Keywords:

sustainable
development,
cyberspace,
threats,
users,
Slovenia,
rural areas,
cities

1 Uvod

Moderno življenje je v celoti povezano z izmenjevanjem informacij v kibernetnem prostoru oziroma preko interneta. Dandanes večina državljanov vsak dan večkrat »skoči« na internet brez pomisleka. Toda ali se kdaj vprašamo, katere vrste povezav nam dejansko omogočajo povezavo z internetom na najrazličnejših elektronskih napravah? Kako so dostopne? Zakaj uporabljamo določeno vrsto in zakaj uporabljamo različne vrste povezav na različnih lokacijah? Najrazličnejše povezave in potrebe izhajajo iz želja uporabnikov ter njihove dejavnosti v zasebnem in poslovnem delovanju. Za izmenjevanje podatkov v veliki večini uporabljamo tehnologijo in storitve interneta oziroma podatke prenašamo preko internetnega protokola (TCP/IP), ki skupaj tvorijo tako imenovan kibernetki prostor. Kibernetki prostor (Warrier, 2002) je koncept, ki opisuje med seboj povezano digitalno tehnologijo. Nanaša se na dostop do interneta, ki omogoča navidezno, oddaljeno, (kibernetko) povezovanje in naj bi se razlikoval od vsakdanje resničnosti. V zadnjem desetletju pa se je vsakdanja resničnost zlila z uporabo interneta in dostopom ter izmenjevanjem podatkov in je postala popolnoma prepletena. Tako je danes kibernetki prostor preplet internetnih aktivnosti uporabnika za opravljanje vsakodnevnih opravil v resničnem življenju in v internetu, kar se neposredno odraža v vsakdanjem življenju in delu. Ker sta internet in dostop do podatkov univerzalna ter dosegljiva praktično kjerkoli na svetu, je kibernetki prostor globalen po definiciji.

Če je v fizičnem poslovnem okolju – znotraj organizacij za dostop do podatkovnih omrežij nekaj običajnega in pričakovanega, pa se uporabniki izven meja poslovnega okolja srečujejo z različno ravniyo dostopnosti do interneta. Ker si v sodobni družbi prizadevamo razviti novo raven informacijske družbe, ki jo imenujemo »Družba 5.0«, in smo si tudi v Sloveniji zadali cilj (npr. Kovšca, 2019) ustvariti sobivanje med virtualnim in resničnim svetom, uravnotežiti gospodarski razvoj in nasloviti izzive družbe ter ustvariti boljšo, superpametno in udobnejšo družbo, kjer so v ospredju ljudje, je za doseglo cilja potreben brezpogojen dostop do fiksnega in mobilnega interneta s primernimi¹ hitrostmi, kar omogoča napredno, sodobno rabo storitev kibernetkega prostora.

---

¹ Širokopasovni dostop do interneta predpostavlja hitrosti prenosa podatkov do vsaj 100 Mb/s.

V informacijski varnosti se pri proučevanju načeloma osredotočamo na tri »stebre«: razpoložljivost, celovitost in zaupnost. Iz njih izhajajo (vsaj osnovni) ukrepi za njeno zagotavljanje. Ti ukrepi morajo biti izvedeni na način, da čim manj vplivajo na funkcionalnost ob hkratnem visokem zagotavljanju (resnične in občutene) varnosti za posameznika, lokalno okolje, poslovne sisteme in družbo kot celoto. Z informacijskovarnostnega vidika razpoložljivosti bomo v nadaljevanju proučili možnosti dostopa do kibernetskega prostora v Sloveniji med uporabniki na podeželju in mestih, ugotovili, kakšni tipi dostopa so na voljo, komu in pod kakšnimi pogoji ter ali imajo vsi uporabniki v Sloveniji ob koncu leta 2022 primerljive pogoje za povezovanje v kibernetskem prostoru.

2 Uporaba in dostopnost interneta

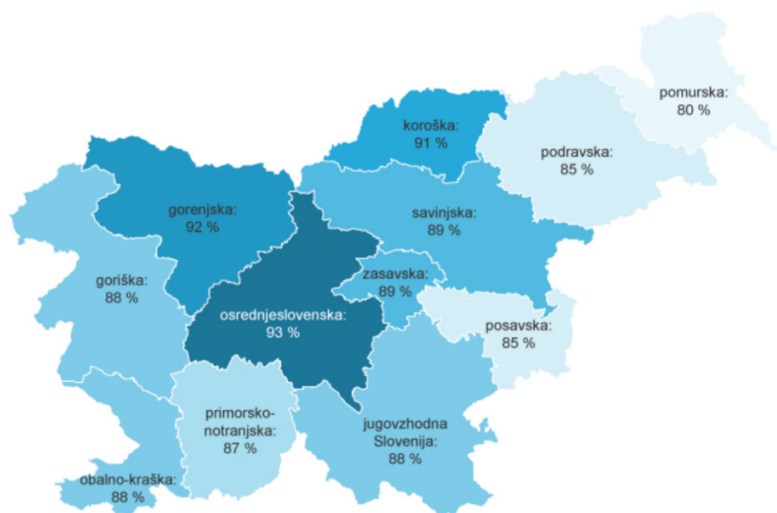
Uporaba kibernetskega prostora je stalnica našega vsakdana. Skladno s smernicami Evropske unije (EU) o uporabi in dostopu do interneta (*Uporaba in dostop do interneta*, 2022) velja načelo, da »potrošnik mora povsod v EU imeti dostop do kakovostnih elektronskih komunikacijskih storitev po zmerni ceni, tudi osnovni dostop do interneta. To je načelo univerzalne storitve. V vsaki državi mora vsaj en ponudnik interneta zagotavljati tako storitev«. Tako EU predpisuje pravila v zvezi z odprtim internetom, ki zagotavljajo uporabniku pravico do dostopa in/ali razširjanja spletnih vsebin in storitev, ki jih izbere. Ponudnik interneta ne sme blokirati, upočasniti ali diskriminirati nobene spletne vsebine, aplikacije in storitve, razen v treh določenih okoliščinah:

- da izpolni zakonske obveznosti, denimo odredbo sodišča glede blokiranja posamezne nezakonite vsebine;
- da ohrani varnost in integriteto omrežja, denimo prepreči širjenje virusa in druge zlonamerne programske opreme;
- da uredi izjemno ali začasno preobremenjenost omrežja.

Ugotovimo, da bi skladno z Uredbo (EU) 2015/2120 (Uredba, 2015) evropskega parlamenta in sveta z dne 25. novembra 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih

komunikacijskih omrežjih v Uniji morali vsi državljani imeti možnost vključitve v širokopasovno internetno omrežje z vsaj eno izmed tehnologij fiksnega ali mobilnega dostopa.

Glede na podatke za 1. četrtoletje leta 2022 (Mlakar, 2022) je med osebami v starosti 16–74 let (v nadaljevanju: prebivalci) 89 % uporabljalo internet. Največji delež takih je bil v osrednjeslovenski statistični regiji (93 %), najmanjši pa v pomurski (80 %) (slika 1). 84 % jih je internet uporabljalo večkrat na dan; delež takih je bil največji v starostni skupini 25–34 let (98 %) in najmanjši v skupini 65–74 let (51 %). Dostop do interneta od doma je imelo 93 % gospodinjstev, v katerih živi vsaj ena oseba med 16. in 74. letom.

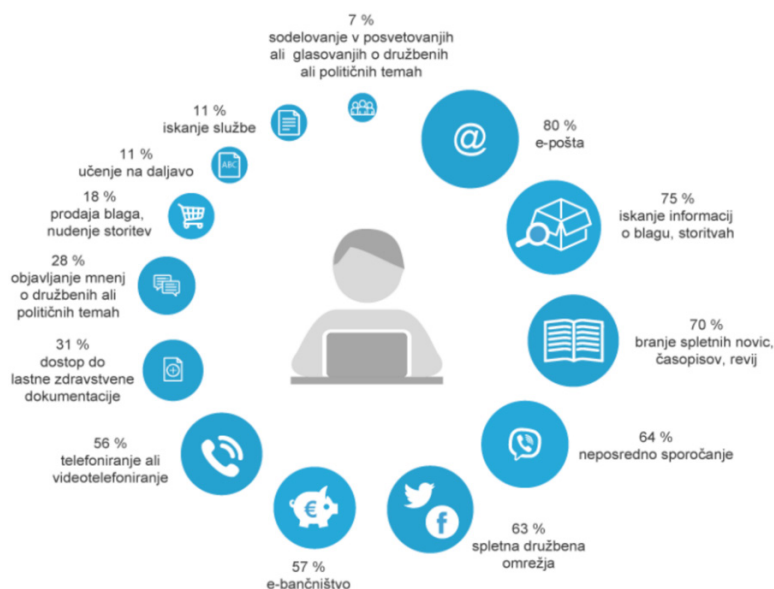

Slika 2: Uporabniki interneta (16–74 let) po statističnih regijah, Slovenija, 1. četrtoletje 2022

Vir: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10572>

Kot je razvidno, v starostnih skupinah aktivne populacije v povprečju internet uporablja 93 % uporabnikov. Ugotavljamo, da je največji negativni odmik od povprečja v pomurski regiji, najbolj pa je razširjena uporaba v osrednjeslovenski regiji. Razlogi so različni – od dostopnosti interneta, ki predstavlja razpoložljivost z vidika informacijske varnosti ali pa zgolj kulturne preference ali dejanske potrebe, ki so v podeželskem okolju pogosto manjše (Ceccato, 2013) kot v mestnem okolju.

Poročilo Uporaba interneta v gospodinjstvih in pri posameznikih (Mlakar, 2022) pokaže, da uporabniki uporabljajo širok spekter storitev kibernetnega prostora, med katerimi je najbolj pogosta e-pošta, iskanje različnih informacij ter seznanjenje z novicami. Preseneča majhen delež učenja na daljavo, iskanja služb in sodelovanje v posvetovanjih, glasovanjih ipd. (slika 2).

Slika 2: Prebivalci Slovenije po namenih uporabe interneta, Slovenija, 1. četrletje 2022

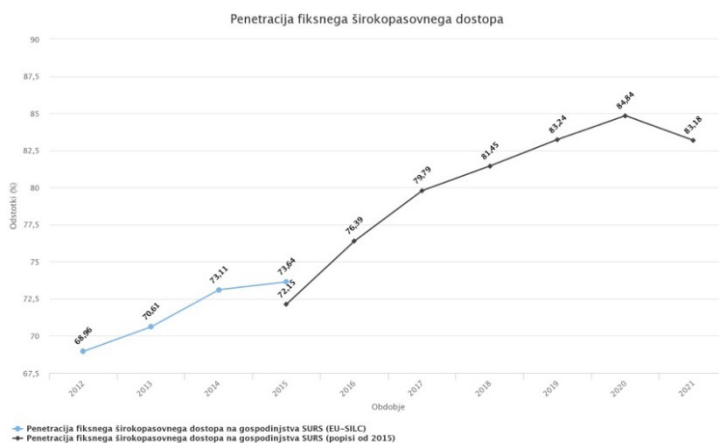
Vir: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10572>

Najširše dogajanje je v srednjem spektru – videotelefonija, e-bančništvo in spletna socialna omrežja, ki so z vidika ranljivosti najbolj na udaru. Pomembno pa je, da za dostop do vseh storitev potrebujemo ustrezno omrežje. Če do e-pošte in spletnih novic še lahko dostopamo preko počasnih, zastarelih omrežij – npr. DSL preko bakrene parice ali mobilni prenos podatkov prve ali druge generacije, pa za ostale storitve potrebujemo sodobna širokopasovna omrežja. Pri tem v Sloveniji večinoma uporabljamo fiksni širokopasovni dostop (omrežja xDSL, NGA ali FTTH priključki²) in/ali mobilni širokopasovni dostop preko različnih operaterjev³ in z zakonitostmi prehoda med njimi (mobilno gostovanje doma).

² Podrobneje na Portalu e-Analitik: <https://canalitik.akos-rs.si/sirokopasovni-dostop-do-interneta>

³ Podrobneje Trg mobilne telefonije: <https://canalitik.akos-rs.si/trg-mobilne-telefonije>

Sliki 3 in 4 prikazujeta penetracijo fiksnega in mobilnega širokopasovnega dostopa na prebivalstvo. Vidimo, da uporaba fiksnega omrežja po daljšem obdobju strme rasti v letu 2021 upade, strmo pa se povečuje penetracija dostopa do interneta preko mobilnega širokopasovnega dostopa. Mobilni širokopasovni dostop za praktično desetino presega fiksni širokopasovni dostop, kar je posledica povečevanja hitrosti pri mobilnem dostopu do podatkov, enostavnosti in praktičnosti dostopa (kjer koli, dovolj hitro) ter relativno ugodnih ponudb za posameznike.

Slika 3: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta na prebivalstvo 2022

Vir: <https://canalitik.akos-rs.si/>

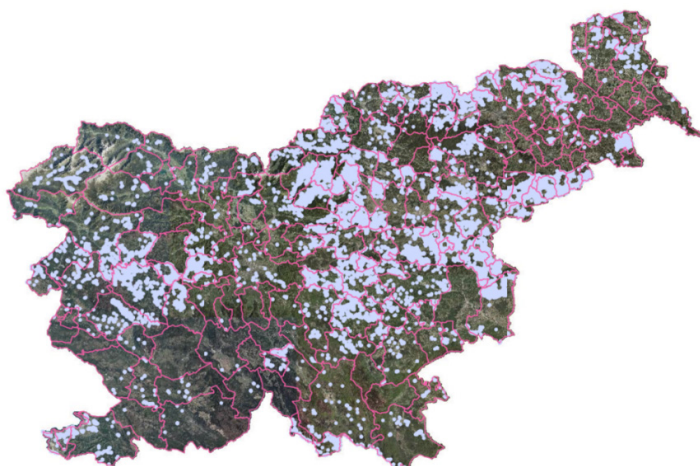

Slika 4: Penetracija mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta na prebivalstvo 2022

Vir: <https://canalitik.akos-rs.si/>

Podatki penetracije (slika 3 in slika 4) tudi pokažejo, da je fiksno omrežje v zatonu, raba mobilnih omrežij pa raste in se bo pri pričakovanih stabilizirala pri okoli 98 % v letih do konca tega desetletja. Penetracija obeh omrežij in dostopnost širokemu krogu prebivalstva pa ne pomeni, da imajo vsi prebivalci Slovenije omogočen dostop do širokopasovnega interneta ali, kar je zelo pomembno, da si takega dostopa želijo oziroma imajo interes za povezovanje v kibernetski prostor.

Skladno z načrtom razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije do leta 2020 (Načrt NGN2020) (Ministrstvo za javno upravo, 2020) je bil določen strateški cilj zagotoviti dostop do širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev (možnost uporabe širokopasovnega interneta) vsem uporabnikom Slovenije, na vseh območjih. Omenjeni načrt (NGN2020) predpostavlja širokopasovni dostop do interneta hitrosti vsaj 100 Mb/s za 96 % gospodinjstev in vsaj 30 Mb/s za preostale 4 % gospodinjstev. Cilji Načrta NGN2020 niso bili izvedeni, kar kažeta tudi slika 3 in slika 4 (odstotek penetracije interneta), ker na nekaterih območjih izgradnja širokopasovne infrastrukture zamuja in še ni zgrajena, pogosto pa to hkrati sovпада s tržnim nezanimanjem za gradnjo infrastrukture. Na Ministrstvu za javno upravo so pripravili in objavili natančen grafični prikaz in iskalnik belih lis – gospodinjstev, na katerih širokopasovna infrastruktura še ni zgrajena in hkrati za njeno gradnjo ni tržnega zanimanja.

Slika 5: Grafični prikaz belih lis – gospodinjstev, na katerih širokopasovna infrastruktura še ni zgrajena, oktober 2022

Vir: https://eprostor.gov.si/isv-test/bele_lise.html

Grafični prikaz belih lis na sliki 5 in interaktivni internetni iskalnik natančno pokažeta posamezna območja brez možnosti dostopa do širokopasovnega interneta do končne podrobnosti – posamezne hišne številke. Za področja, kjer infrastruktura še ni zgrajena, pa zanjo obstaja interes, se v Sloveniji (in delih Hrvaške) izvaja projekt RUNE (2022), s ciljem zagotavljati ultrahitro širokopasovno optično infrastrukturo vsem uporabnikom na podeželskih območjih v Sloveniji in delih Hrvaške. Gre za prvi in v tem trenutku edini čezmejni projekt na ravni EU, s katerim se povezujejo ozemlja več držav članic z ultra hitro širokopasovno optično infrastrukturo, ki je prejel sredstva iz sklada Connecting Europe Broadband Fund (CEBF). S tem bomo v Sloveniji v srednjeročnem obdobju pokrili tudi lise, ki še izhajajo iz nedostopnosti do omrežja uporabnikov, ki imajo za to interes in živijo v podeželskih okoljih. Mestna okolja so manj problematična, saj je tam gostota prebivalstva večja in zato ekonomski interes opravičuje gradnjo fiksnih širokopasovnih omrežij ali pa je na voljo mobilno širokopasovno omrežje. S podrobnejšo analizo stanja ugotavljamo, da posamezne bele lise izhajajo iz dejansko neizgrajenega omrežja in nezmožnosti ponuditi širokopasovni dostop do interneta, posamezne bele lise pa izhajajo iz nezanimanja prebivalcev za njegovo uporabo.

3 Ugotovitve

Na podlagi podatkov o uporabi interneta med odraslimi osebami (slika 1) in grafičnim prikazom belih lis (slika 5), kjer dostop do širokopasovnega interneta ni omogočen, vidimo, da ni neposredno povezano. Tako je z grafičnega prikaza belih lis jasno, da imajo le-teh največ savinjska, zasavska in posavska regija. Najslabše izmerjena je uporaba interneta v pomurski regiji, sledita posavska in podravska regija. Iz tega izluščimo, da je dejansko širši problem dostopa in nezmožnost pridobiti priključek, skladno z načrtom razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije, le v posavski regiji. Razlogi za manjšo uporabo dostopa do širokopasovnega interneta pa so očitno usmerjeni tudi v majhen interes – tako za izbiro dostopa do širokopasovnega omrežja kot posledično tudi uporabo storitev, ki jih kibernetni prostor ponuja uporabnikom.

Pri pregledu možnosti dostopa do širokopasovnega interneta – tako preko fiksnih kot mobilnih omrežij, kot možnosti uporabe storitev kibernetnega prostora ugotavljamo, da ima velika večina uporabnikov v Sloveniji možnosti izbrati najmanj eno – torej fiksno ali mobilno širokopasovno omrežje. Izjemno malo področij, ki v

praksi predstavljajo manj kot 0,5 % prebivalcev Slovenije, pa nima možnosti širokopasovnega dostopa do internetnega omrežja, čeprav bi si to želeli. Tako je dejanska možnost za vključenost v kibernetski prostor in izmenjevanje podatkov za izvajanje storitev v internetu omogočena večini slovenskih državljanek in državljanov. Dele, ki do zdaj niso ustrezno naslovljeni, pa bo pokrival projekt RUNE.

Razlike med mestnimi in podeželskimi okolji z vidika pokritosti oziroma možnosti dostopa do širokopasovnega omrežja so torej majhne. Kot omenjeno, večina belih lis nedostopnosti do širokopasovnega omrežja izhaja iz neinteresa za dostop v kibernetski prostor, ne pa iz tehnično tehnoloških omejitev. Res je, da je nekaj področij v Sloveniji, kjer dostop do interneta v nobeni obliki ni mogoč in to vedno v podeželskih okoljih – razlogi so v oddaljenosti, dostopnosti ali razvitosti infrastrukture širokopasovnega interneta na teh območjih, vendar se pokritost približuje končnemu cilju 100 % pokritosti.

Če torej govorimo o (ne)enakosti, lahko zaključimo, da v mestnih okoljih obstaja širši nabor izbire (fiksno ali mobilno omrežje, več operaterjev), v podeželskih okoljih pa je raznolikost izbire manjša, mnogokrat pa infrastruktura novejša – ker je bila zgrajena kasneje, zaradi tega pa hitrejša in bolj odporna na napake. Verjamemo, da se bodo razlike z razvojem tehnologij novih omrežij (npr. FTTH in 5G) še dodatno zmanjšale, bele lise, kjer povezava v širokopasovno internetno omrežje ni mogoče, pa izginile v srednjeročnem obdobju, predvidoma do leta 2025. Tako razlike v razpoložljivosti omrežij praktično ne bo več in se bomo lahko osredotočali (tudi) na druga vidika informacijske varnosti – zaupnosti in celovitosti uporabe kibernetskega prostora za vse državljanke in državljanke.

3 Zaključki

Na podlagi ciljev trajnostnega razvoja OZN (UNIS, n. d.) sta dostop do širokopasovnega interneta in s tem globalnega kibernetskega prostora ter povezanih storitev v povezavi s ciljem 9 – *Industrija, inovacije in infrastruktura*, podpodročji Delovno aktivni v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih ter Inovacij in razvoja industrije pomembna z vidika vključevanja uporabnikov v celovite dostopne storitve in s tem prehod v bolj napredno družbo z željo zblizanja v Družbo 5.0.

Pri cilju 10 – *Zmanjšanje neenakosti; Relativna vrzel tveganja revščine in Opremljenost s tehnologijami* ugotavljamo, da dostop do širokopasovnega omrežja v Sloveniji ne predstavlja ravni tveganja, saj je praktično večini omogočen vsaj en način dostopa do širokopasovnega interneta, bolj je vprašanje, ali za to obstaja zadosten interes. Zakaj posamezni deli Slovenije bolj, drugi manj stremijo k rabi kibernetnega prostora, za katero je dostopnost do interneta predpogoj, pa v prispevku niso analizirani.

Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in skupnosti je ciljno področje 11. S storitvami, ki jih omogoča kibernetni prostor in jih posledično uporabljamo tudi prebivalci Slovenije (slika 2), je mogoče naslavljati posamezna podpodročja ter zagotavljati dolgoročen prehod v povezano in, kot predvideva cilj, odprto, varno, vzdržljivo družbo v trajnostno naravnem okolju.

Podnebne ukrepe trajnostnega razvoja naslavlja cilj 13. Le ta je v povezavi s predstavljenimi cilji 9, 10 in 11 omogoča različne spremembe v našem delu, izobraževanju, zabavi, dostopu do podatkov, povezovanje in izvajanje storitev državljanov z državo. Širokopasovno povezovanje v internet in (inovativna) uporaba storitev kibernetnega omogoča manj obremenjevanja in onesnaževanja okolja, manj porabe energentov in zmanjšanje dnevnih migracij. Vse to zmanjšuje negativne posledice človeka na okolje in vpliva na (počasnejše) podnebne spremembe. Taki primeri so delo od doma in šolanje na daljavo, izvajanje storitev s pomočjo kibernetnega prostora ipd., kar vse zmanjšuje potrebo po obiskovanju določenih fizičnih točk (npr. šole, delovna mesta, upravne enote), spreminja dojemanje ljudi in povezuje ter prepleta resnično okolje s kibernetnim.

V prispevku smo ugotavljali dejansko dostopnost uporabnikov interneta v mestu in na podeželju ter ugotovili, da so razlike majhne in malo oziroma celo nepomembno vplivajo na dostopnost do širokopasovnega omrežnega dostopa. Tako z vidika razpoložljivosti v informacijski varnosti lahko ugotovimo, da je le-ta blizu cilju Načrta NGN2020, kjer naj bi vsak prebivalec imel dostop vsaj do hitrega (30 Mb/s), če že ne širokopasovnega interneta (100Mb/s). To je v praksi pomembno za razumevanje razvoja storitev, saj je evidentno, da imajo praktično vsi zainteresirani uporabniki možnost uporabljati (dovolj) hitri internet. Z vidika deljenja znanja to predstavlja vedenje, da je znanje (skoraj) enako dostopno vsem uporabnikom v Sloveniji in da povezovanje ne predstavlja omejitve. Zaključimo lahko, da je v letu

2022 dostop v kibernetski prostor omogočen veliki večini slovenskih prebivalcev ter da dostopnost ni več problematična. To omogoča trajnostni razvoj vsem regijam in prebivalcem Slovenije, saj ni večje neenakosti pri dostopu do širokopasovnega interneta in posledično do rabe kibernetskega prostora.

V nadaljnjih raziskavah bomo izhajali iz opisane visoke razpoložljivosti dostopa do interneta in možnosti rabe storitev, osredotočali pa se bomo na obvladovanje vidikov celovitosti in zaupnosti. Menimo, da bomo s tem naredili tudi preboj pri iskanju modelov sodelovanja varnostnih organizacij in njihovih metod dela v podeželskem in mestnem okolju, pri čemer je sodobna tehnologija – pri varni uporabi lahko v veliko pomoč. Z dosegom zastavljenih ciljev bo družba varnejša, učinkovitejša in vse vključujoča; torej uspešnejša!

Literatura

- Ceccato, V. (2013). Integrating geographical information into urban safety research and planning. *Proceedings of the ICE – Urban Design and Planning*, 166, 15–23. <http://www.icevirtuallybrary.com/content/article/10.1680/udap.11.00038>
- Kovšca, A. (2019). *Družba 5.0 in Slovenija 2050*. https://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/ds_etc_5_forum_druzba_5_0_v_sloveniji_2019_nagovor.pdf
- Ministrstvo za javno upravo. (5. 6. 2020). *Na Ministrstvu za javno upravo pripravili grafični prikaz in iskalnik belih lis*. GOV.SI. <https://www.gov.si/novice/2020-06-05-na-ministrstvu-za-javno-upravo-pripravili-graficni-prikaz-in-iskalnik-belih-lis/>
- Mlakar, T. (6. 10. 2022). *Delež uporabnikov interneta največji v osrednjeslovenski, najmanjši pa v pomurski statistični regiji*. Statistični urad Republike Slovenije. <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10572>
- RUNE. (2022). *Optična infrastruktura na podeželskih območjih*. <https://www.ruralnetwork.eu/sl/>
- United Nations. (n. d.). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- UNIS. (n. d.). *Cilji trajnostnega razvoja*. https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/sustainable_development_goals.html
- Uredba (EU) 2015/2120 evropskega parlamenta in sveta o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta. (2015). *Uradni list Evropske unije*, (L 310/1). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R2120>
- Warrier, V. G. (2002): *The globe is now officially open for business!: The advertising of cyberspace: Globalization and the politics of cyberculture* [Doktorska disertacija]. Dept. of Communication Studies, Concordia University
- Uporaba in dostop do interneta*. (17. 6. 2022). Your Europe https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/internet-telecoms/internet-access/index_sl.htm